

Prosjekt - Etablering av institusjonelt hjem for
vuelie/luohti/vuolle/joik

Oppdragsgiver:

Sametinget

Utførende konsulent:

Noodt & Reiding AS

Dato:

16.mai 2018

Versjon: 4.0

Innholdsfortegnelse

Sammendrag.....	4
1. Innledning	4
1.1 Bakgrunn	4
1.2 Oppdraget	5
2. Metode, gjennomføring og organisering.....	6
2.1 Metode og gjennomføring	6
A. Overordnet kartlegging av joik/de tradisjonelle samiske musikkmiljøet	6
B. Prosess-samling i Trondheim inkludert studietur til Senter for Folkemusikk og dans	6
C. Utarbeide utkast til rapport med forslag til fokusområder og optimal organiseringsform	7
D. Høringsrunde	7
E. Oppfølgingsmøte med referansegruppen	7
2.2 Forankring	7
2.3 Organisering	8
Prosjekteier.....	8
Prosjektteam fra Noodt & Reiding	8
Prosjektgruppe.....	8
Referansegruppe.....	8
2. Joik.....	8
3. Status – trender og interesse	9
Sammendrag fra presentasjonene	9
Trender	9
Synlighet	9
Aktive miljøer.....	10
Dokumentasjon av joik	10
Opplæring og formidling.....	10
Rekruttering.....	11
Digitalisering	11

Rettighets- og eierforhold	11
Vern og bevaring av joik	12
Økonomisk bistand.....	12
Kommunikasjonsledd/samfunnskontakt.....	12
4. Drøfting av behov og samarbeidspartnere	12
Samfunnskontakt og koordinering.....	13
Dokumentasjon av joik	13
Opplæring og formidling.....	13
Rettighets- og eierforhold	14
Synliggjøring av joik.....	15
Revitalisere joik	15
Rekruttering	16
Økonomisk bistand / Støtteordninger.....	16
Verne og bevare tradisjonell joik	16
5. Drøfting av organisasjonsform.....	17
5.1 Refleksjoner fra studietur på Norsk senter for folkemusikk og dans.....	17
5.2 Drøfting av organisasjonsform	17
i. Fysisk senter vs. Virtuelt senter	17
ii. Sentralisert vs. Desentralisert struktur	18
iii. Selvstendig virksomhet vs. Underlagt eksisterende organisasjon.....	19
5.3 Konklusjon – anbefaling	21
6. Oppsummering.....	24
7. Oppsummering høringsinnspill	24
8. Handlingsplan 2018-2019:	26
9. Vedlegg	26
Vedlegg 1: Referat fra Seminar Trondheim 14.-15.02.2018	26
Vedlegg 2: Fullstendig oversikt over høringsinnspill	26

Sammendrag

Noodt & Reiding er engasjert av Sametinget til å bistå i å utarbeide en rapport med redegjørelser og anbefaling om hva et institusjonelt hjem eller senter for joik skal inneholde og hvilken organisasjonsform den bør ha.

Rapporten er utarbeidet gjennom et prosjekt med deltakere fra forskjellige joikeorganisasjoner. Rapporten beskriver hvordan prosjektet er gjennomført, hvordan statusen for den tradisjonelle joiken er i dag og forskjellige behov som den tradisjonelle joiken har i dag. Behovene drøftes i forhold til tiltak og aktuelle samarbeidspartnere som kan bidra med deres kunnskap til å dekke behovene. Videre drøftes aktuelle organisasjonsformer og tilslutt trekkes en konklusjon om hvilken organisasjonsform som anbefales og en handlingsplan for hvordan det institusjonelle hjemmet skal bli etablert.

1. Innledning

1.1 Bakgrunn

Sametinget har i forbindelse med utarbeidelse av rapport for samisk musikk gjennomført møter med samisk musikkmiljø for å kartlegge status og behov. Der har det tradisjonelle samiske musikkmiljøet vist til flere behov for joik, blant annet rettsvern og dokumenteringsbehov av tradisjonell samisk joik.

Sametinget har også jobbet med immateriell kulturarv. I den forbindelse har man sett behov for å gjøre tiltak før joiketradisjonen og kulturen går tapt.

I den politiske plattformen for Sametinget, Sametingsrådets tilstedelseserklæring Muohtačalmmit 2017-2021 er det stadfestet at «*Samarbeidspartnerne vil arbeide for etablering av et institusjonelt hjem for vuelie/luohti/vuolle.*»

I Sametingets budsjett for 2017 var det avsatt kr 300 000 til joik og samisk musikk som omhandlet forprosjekt for et institusjonelt hjem for joik. Sametingets plenum omgjorde midlene fra søkerbasert prosjekt til prosjekt i egen regi.

I forbindelse med dette arbeidet har Sametinget i samråd med Samisk kunstnerråd bestemt seg for å iverksette et prosjekt med ekstern bistand, som med medvirkning fra samiske musikk- og joikemiljø skal redegjøre for den etablering av et institusjonelt hjem for joik.

Prosjektet skal (først og fremst) ta for seg hele det samiske området i Norge.

Videre i rapporten blir begrepet institusjonelt hjem for joik forkortet til l.h.f. joik.

1.2 Oppdraget

Målsettingen til Sametinget med prosjektet er å *utarbeide en rapport med anbefalinger, om hvilke behov et institusjonelt hjem for joik burde dekke, samt at man identifiserer hvilke områder det er størst behov å igangsette tiltak.*

For å oppnå målet ønsker Sametinget ekstern bistand til å avdekke flere konkrete problemstillinger:

1. Kartlegge hvilke behov et institusjonelt hjem for joik skal dekke.
2. Beskrive hvilke behov det er viktigst å fokusere på
3. Kartlegge forskjellige organiseringsformer for et institusjonelt hjem, samt gi anbefaling om optimal organiseringsform

2. Metode, gjennomføring og organisering

2.1 Metode og gjennomføring

Arbeidsplanen er basert på kvalitativ undersøkelse med kombinasjon av informasjonssøk, enkel dokumentanalyse, intervju og gruppearbeid med brainstorming.

- a. Overordnet kartlegging av joik/det tradisjonelle samiske musikkmiljøet
- b. Fellessamling der målet er å komme frem til fokusområder for I.h.f. joik inkl. studiereise til Senter for Folkemusikk og dans
- c. Utarbeide utkast til rapport med forslag til fokusområder, organisasjonsform og tiltak
- d. Høringsrunde
- e. Oppfølgingsmøte med referansegruppen

A. Overordnet kartlegging av joik/de tradisjonelle samiske musikkmiljøet
Innledningsvis ble statusen for tradisjonell joik kartlagt gjennom innhenting av informasjon. Informasjonen skulle gi et bakgrunnsteppe for prosjektets opprinnelse og samtidig gi informasjon om eventuelle behov den tradisjonelle joiken har i dag.

Metodikk:

A.1 Dokumentanalyse av data fra Sametinget på gjeldende område.

- Holm, Å.M. (2012): *Tradisjonell joiking og joik – faglig veilederstilling*. Samisk kunstnerråd. Sametinget.
- Kreativ Industri (2015): *Statusrapport for joik og samisk musikk*. Sametinget.

A.2 Oppstartssamtale på telefon med prosjektgruppa. Hver av partene fikk i oppgave å lage en presentasjon for sitt område med utgangspunkt i: Status, trender, utfordringer, behov m.m.

B. Prosess-samling i Trondheim inkludert studietur til Senter for Folkemusikk og dans

Prosjektgruppa deltok på samling i Trondheim som varte i to dager. Formålet med samling var todelt:

Del 1

Innledende kartlegging der ulike modeller og strategivalg for det institusjonelle hjemmet for joik ble drøftet. Opplegg for samlingen var å:

- Presentere kartleggingen - Sametinget og hver av medlemmene i prosjektgruppa la fram en presentasjon for sitt område.
- Hvilke fokusområder/prioriteringer av oppgaver bør det institusjonelle hjemmet ha for å kunne dekke de viktigste behovene (Dokumentasjon, formidling, forskning,

opplæring, egne arrangement, samfunnskontakt, utstillinger, ulike digitale løsninger, profesjonell bistand etc.)

- Hvilken organisasjonsform skal det institusjonelle hjemmet for joik ha
- Hvordan skal det lokaliseres: På et sted, tilknyttet andre beslektede virksomheter, spredt, tilknyttet andre samiske el. norske kulturinstitusjoner, flere avdelinger med forskjellige oppgaver?
- Strategier og tiltak for å få det institusjonelle hjemmet etablert

Del 2

Prosjektgruppa var på studietur til Senter for Folkemusikk og dans for å få innsikt i hvordan dette senteret er organisert, hvilke oppgaver senter har og i hvilken grad dette er overførbart til et fremtidig institusjonelt hjem for joik. Herunder var målet å få informasjon om hvilke tiltak som er gjort innenfor norsk folkemusikk – hva gjøres, hvordan løses/driftes/finansieres arbeidet og av hvem?

C. Utarbeide utkast til rapport med forslag til fokusområder og optimal organiseringsform

For å sikre innspill fra alle partene og for å få bekreftet forståelsen av innspillene ble det avholdt et oppfølgende møte med alle deltagerne i prosjektgruppa etter at første utkast av rapporten var utarbeidet. Dette ga mulighet for deltagerne til å drøfte saken med sitt hjemmemiljø også i etterkant av samling, og eventuelt komme med oppsummerende innspill.

D. Høringsrunde

For å få innspill til innholdet i rapporten fra andre interesserte og andre berørte gjennomførte Sametinget høringsrunde med 14 dagers frist. Høringsfristen var 6. april.

E. Oppfølgingsmøte med referansegruppen

Prosjektgruppa ble invitert til et oppfølgingsmøte på Skype (eller tilsvarende videokonferansesystem) for å drøfte utkastet til rapporten. Møtet var todelt:

- Del 1: Presentasjon av utkast til forstudierapport
- Del 2: Innspill fra deltagerne på fokusområder og innhold

Etter møtet ble rapporten ferdigstilt og oversendt Sametinget. Sluttrapporten ble ferdigstilt innen utgangen av april.

2.2 Forankring

I prosjektet har det vært lagt opp til en grundig involvering av samiske joikemiljø. Etter Sametingets anbefalinger ble forskjellige organisasjoner for joik og tradisjonelle joikere fra Sør-samisk og Lulesamisk område invitert med i prosjektet. Beklageligvis hadde ikke de forespurte joikerne fra Sør-samisk område anledning til å være med. Dermed fikk joikeorganisasjonene

som har medlemmer fra hele landet ansvar for å dekke alle joikedialekter. Andre fikk også mulighet til å komme med innspill gjennom høringsrunden.

2.3 Organisering

Prosjekteier

Sametinget v/Avdeling for næring, kultur og helse | Magne Svineng

Prosjektteam fra Noodt & Reiding

Prosjektleder	Ann Catharina Lango
Prosjektmedarbeidere	Harriet Steinkjer Nystu Kurt Johnsen

Prosjektgruppe

Silja Somby Ann Catharina Lango	Sametinget Noodt & Reiding AS	Prosjektleder Prosessleder
---------------------------------------	----------------------------------	-------------------------------

Referansegruppe

Navn	Organisasjon
Biret Risten Sara	Sami dáiddarráđđi/Samisk kunstnerråd
Håkon Isak Vars	Luovvi-luohteguovddáš
Kirsten Marit Olsen	Juoigiid searvi
Nils Johan Gaup	Juoigalasat
Silja Somby	Sámediggi
Siri Wernberg	Sámediggi

2. Joik

Joik er en tradisjonell samisk musikkform og den har en svært sentral plass i den samiske kulturen. Joik regnes som den eldste levende musikktradisjonen i Europa. Joik har en særegen karakter, og har få likhetstrekk med andre musikkformer. Joiken består av melodi, rytme/takt og tekst i form av *dajahusat*. Joiken kan i dag deles i to deler, tradisjonell joik og eksperimentell joik. Tradisjonell joik består kun av en vokal, mens eksperimentell joik er instrumenter/sang kombinert med joikevokal.

Det finnes forskjellige joikedialekter over hele Sapmi. Sør-samisk, lulesamisk og nordsamisk har hver for seg en egen joikedialekt, en unik form for fremføring av joik. Det har fra gammelt av vært forskjell mellom områder og slekt på joiketradisjonen.

Tradisjonelt har ikke joik kun vært musikkunderholdning. Det er et kommunikasjonsverktøy og en del av identiteten og tilhørigheten til mennesker. «Personjoiken er personlig, den viser kjærlighet, nærhet og omsorg» (Utdrag fra presentasjon).

Joik ble forbudt i Norge under læstadianismen, og ble av kristendommen ansett som synd. Fornorskningen og den læstadianske trosretningen førte til at mange samer sluttet å joike og videreførte ikke joiken til kommende generasjoner.

3. Status – trender og interesse

I dette kapittelet er innholdet om joikens status fra presentasjonene fra prosess-samlingen oppsummert. Statusen er skissert i faktorene trender, synlighet, aktive miljøer, dokumentasjon av joik, opplæring og formidling, rekruttering, digitalisering, rettighets- og eierforhold, vern og bevaring, økonomisk bistand samt samfunnskontakt.

Sammendrag fra presentasjonene

Trender

Joikebruken og status er varierende fra område til område. Joikebruken står i dag sterkest i Indre Finnmark. Der oppleves det at interessen for joik blant barn og unge er økende, men det er likevel få unge som joiker i forhold til joikere i den eldre generasjonen. I Sør-samiske og lulesamiske områder er det i dag lite joikemiljø og få utøvende tradisjonelle joikere.

Trenden i dag er at joik skal produseres og spilles med instrumentelt *akkompagnement* (at joiken blir avstemmet etter instrumenter), altså eksperimentell joik.

Det er i dag fremdeles en levende teori om at joik er synd, både i kristen tro og i samisk samfunn. Det er fortsatt noen samiske familier som anser joik som synd og der joik ikke er en del av deres liv. Mange barn og voksne skjemmes over å joike, og noen barn vil ikke joike på grunn av at de føler en skam og at det er synd. Joiken har derfor fortsatt lav status også i deler av det samiske samfunnet.

Storsamfunnet har i liten grad tatt ansvar for å bevare tradisjonell joik. Joiken er bevart på grunn av enkelt menneskers interesse for joik.

Synlighet

Joiken er i dag lite synlig i media. I hverdagen spilles litt tradisjonell joik i nærradio og i NRK Sappmis radioprogram. I forskjellige sosiale medier har joiken vokst frem, og blitt synlig. Det har også den siste tiden vokst frem interesse fra storsamfunnet. Joik er blitt synlig i forskjellig TV underholdning, som i talentprogram og musikkonkurranser.

Aktive miljøer

Forskjellige festivaler som for eksempel Samisk Musikkfestival, Riddu Riddu, Markomeannu, Marjjabeaivvit, Johkkamohkke markanat, Ankarede midtsommararrangement, Sami Music Awards, BeskanLuossaRock blir ansett som viktige miljøer i moderne tid hvor joik blir fremført og hørt. Videre er arbeidet med joik i Sami musihkkaakademija/samisk musikkakademi i Anare og Troms fylkeskommune og Landsdelsmusikerordningen i Nord-Norge viktige bidragsytere og arenaer for joik.

Dokumentasjon av joik

Det er gjort lite dokumentasjon av joik. Det er forsket lite på joik som musikktradisjon. Det finnes ei heller en komplett oversikt over hva som er nedtegnet av joik, i form av lyd og/eller bilde, eller beretninger i folkløse, sagaer og vandrehistorier.

Det finnes lydarkiver spredt på forskjellige arkiver rundt om i Skandinavia¹, hvor joik er dokumentert. Joik er videre dokumentert i CD utgivelser og på Youtube, og i varierende grad i bøker, tidsskrifter, læremateriell og historiske dokumenter.

Det oppleves at det er vanskelig å få innsyn i joikematerialet som er i de forskjellige arkivene. Dette med begrunnelse i:

1. Personvern – ofte er det gamle personjoik, der joikeren ikke er i livet lenger og ikke har gitt samtykke til bruk.
2. Joikematerialet ligger spredt utover flere land og områder. For å få innsyn må man besøke det fysiske arkivet, men man får ikke bruke materialet. Det finnes heller ikke en oversikt over hva som er plassert hvor.

Det er hittil ikke gjort et systematisk dokumentasjonsarbeid. Det er derfor også mangel på organisert arbeid med å samle all dokumentasjon, informasjon og kunnskap om joik.

Opplæring og formidling

I dag finnes det ikke et eget studium for tradisjonell joik, fremførelse og komponering. Dajahusat er i ferd med å forsvinne, og opplæring i hvordan joik skal komponeres finnes ikke.

Joik er en del av de samiske læreplanmålene, men hvorvidt det blir satt fokus på dette er usikkert. Skolene har erfaring med at det er noe vanskelig å finne lærere som behersker og kan ha joikeundervisning.

Nord Universitet i Nordland tilbyr studiet «Med joik som utgangspunkt» der man kan lære å joike og utforske hvordan man kan bruke joik i nye musikalske sammenhenger.

Sami Alláskuvla/Samisk høyskole har tidligere hatt studietilbud på «joik og fortellertradisjon». I dag er joik en del av noen studier, som for eksempel barnehage- og grunnskolelærerutdanning.

Det finnes ingen/svært få læremidler om joik, hverken i høyere utdanning eller i grunnskole.

¹ Ola Graff (2017) har samlet en oversikt over samlinger av joik: Rapport - Samiske tall forteller 10

Rekruttering

Fra gammelt av har rekruttering av joikere foregått i private hjem. På tradisjonelt vis overføres joik ved at foreldre, besteforeldre, tanter og onkler joiker mens de sammen med barn sysler med for eksempel duodji/håndarbeid, med reindriftsarbeid, gjør husarbeid eller jobber ute med ved. I dag er disse arenaene mye mindre tilstede og dermed er også denne naturlige rekrutteringen mindre enn før. Joikeforbud og læstadianismens syn på joik som synd har også ført til at det har blitt rekruttert færre joikere.

Sami Grand Prix (SGP) og Samisk Musikkfestival er en viktig begivenhet for både tradisjonell og eksperimentell joik. SGP arrangeres hver påske i Kautokeino og har bidrag fra alle deler av Sapmi, både unge og gamle. Samisk Musikkfestival arrangerer også joikekonsert for barn og unge, med deltakere fra alle samiske områder. SGP og joikekonserter for barn og unge synliggjør joiken og anses derfor i dag som en av de viktigste rekrutteringsarenaene for joik. Videre er også andre festivaler med å rekruttere joikere.

Videre jobber joikeorganisasjonene selv med rekruttering i Kautokeino og Karasjok. Et av tiltakene er å arrangere joikekvelder der det fokuseres på å motivere folk til å joike mer, samt ved å utgi plater med joikere i alle aldre.

Digitalisering

Det er gjort minimalt med digitalisering av joik. Digitalisering krever ofte kompetanse og midler. Det er blitt gjort noen forsøk på dette på privatinitiativ, av en person med digitaliseringskompetanse i samarbeid med Sami Arkiiva.

Rettighets- og eierforhold

«Tradisjonelt er det en samisk skikk og forståelse av personjoiken at den som joikes eller får en joik også er den som eier joiken, uavhengig av om det er eier selv eller andre som har komponert joiken. I nyere tid er imidlertid denne rettighetsoppfattelsen utfordret, da spørsmålet har dukket opp etter at joik ble kommersialisert i form av utgivelser (LP, CD, Datafiler.)» (Utdrag fra presentasjon).

Ut i fra Åndsverksloven som regulerer rettigheter til komponistene er det komponisten av joik som er rettighetshaveren, jfr. Åndsverksloven, lov av mai 1961, § 2 «Opphavsretten gir innen de grenser som er angitt i denne lov, enerett til å råde over åndsverket ved å fremstille varig eller midlertidig eksemplarer av det og ved å gjøre det tilgjengelig for almenheten, i opprinnelig eller endret skikkelse, i oversettelse eller bearbeidelse, i annen litteratur- eller kunstform eller i annen teknikk.»

Tradisjonell rettighetsoppfattelse og Åndsverksloven er derfor motstridende. Spørsmålet om rettighetshavere dukker opp når joik skal registreres i TONO og vederlag skal fordeles. Spørsmålet om rettigheter og eierforhold dukker også opp ved plagieringsspørsmål.

I etterkant av SGP arrangementene hender det at det blir plagieringsdebatt. Dette er uønsket, da det er negativt for både den som føler at han/hun har blitt frarøvet sin joik og for den som hevdes å ha plagiert annens joik. Det er vanskelig å dokumentere plagiat, for det første må

joikene være dokumentert for eksempel i et arkiv eller i kommersielle utgivelser, og det er også vanskelig da joiketoner ofte kan være lignende og fordi det er vanskelig å nedtegne disse i noter.

Vern og bevaring av joik

Det oppleves at det er uklarerheter om hva joik er og hvordan joik defineres. Derfor kan forskjellig musikk og joikelignende toner bli kalt for joik, selv om det ikke er joik slik man i dag kjenner det. Dette er ugunstig, da det kan føre til at joik utvikler seg til noe annet enn den samiske kulturmusikkformen det er i dag. Et eksempel er at alle, med kunnskap om joik eller ei kan holde joikekurs, og dermed ha utdannet nye joikere, uten at dette er kvalitetssjekket.

I samisk kultur finnes det uskrevne regler og normer for hvordan joik og dajahusat skal komponeres. Det oppleves at ikke alle som komponerer joik og som viderefører denne lærdommen vet og har kunnskap om disse uskrevne reglene og normene.

Det er mangel på etiske retningslinjer for joik- og joikebruk, samt juridisk vern av joik.

Økonomisk bistand

I dag er Sametinget det mest naturlige økonomiske støtteapparatet for tradisjonell joik. Likevel opplever noen samiske musikere og tradisjonelle joikere at de ikke oppnår økonomisk støtte til komponering, formidling og konseptualisering av tradisjonell joik, fordi tradisjonell joik ikke blir sett på som like populær som annen musikk.

Kommunikasjonsledd/samfunnskontakt

Det er i dag ingen naturlig kommunikasjonsledd mellom den tradisjonelle joiken og omgivelsene. Joiken har ingen naturlig samfunnskontakt i dag, der utenforstående kan få informasjon og kunnskap om joik, joikemiljøer og joikere.

4. Drøfting av behov og samarbeidspartnere

Ut ifra de behovene som er skissert tidligere i rapporten, drøftes det videre på tiltak/oppgaver for I.h.f. joik som skal dekke de behovene som foreligger. Videre anbefales det at det etableres samarbeid og nettverk med andre organisasjoner som har kompetanse på forskjellige felt. Aktuelle samarbeidsaktører eller ansvarlige enheter blir dermed koblet mot de forskjellige tiltakene.

Det er behov for å løfte joikens status i samfunnet. Det er behov for å få joiken synliggjort, vernet, revitalisert og utviklet gjennom at flere barn og unge tar i bruk tradisjonell joik. Disse behovene er drøftet grundigere i kapittelet.

Samfunnskontakt og koordinering

Joik har behov for en samfunnskontakt til samfunnet utad og et kommunikasjonsledd mellom joik og omgivelser, for folk og virksomheter som har spørsmål angående joik og joikere. Et eksempel er arrangementer som vil vite om utøvende joikere som kan bli invitert til å fremføre joik.

Dette er en oppgave som det institusjonelle hjemmet for joik selvstendig vil jobbe med og som har dette som en av sine naturlige hovedoppgaver.

Dokumentasjon av joik

For at ikke gammel historie og gamle joik skal gå tapt er det behov for å igangsette arbeid med dokumentasjon av joik. Behovet kan deles inn i flere områder:

- Dokumentasjon av joik som den eldre generasjonen besitter
- Dokumentasjon av joiketradisjonene fra de forskjellige områdene
- Dokumentasjon av joikeposi, dajahusat og tradisjoner i forskjellige områder

Dokumentasjonsarbeid krever ressurser, i form av menneskelig arbeid og økonomiske midler.

Dette arbeidet kan gjennomføres gjennom et prosjekt, der joikeorganisasjonene som har kjennskap til joikere fra den eldre generasjonen kan gjennomføre prosjektet. Det kan også gjennomføres ved et forskningsprosjekt ved høyskoler/universiteter.

Det er behov for å samle og være kontinuerlig oppdatert på alle publikasjoner av og om joik: forskning, publiserte bøker, film etc. Dette er en oppgave som naturlig faller inn under I.h.f. joik sine hovedoppgaver.

Tiltak	Samarbeidspartner/ansvarlig enhet
Dokumentere historisk joikemateriale som den eldre generasjonen besitter	Joikeforeningene/Sami Arkiiva
Forskningsoppgaver rundt dokumentasjon av muntlige joiketradisjoner, joikeposi	Sami Allaskuvla/UiT/Nord Universitet
Kontinuerlig oppdatering på alle publikasjoner av og om joik: forskning, bøker, film etc.	I.h.f joik

Opplæring og formidling

Det er behov for å lære flere barn og unge til å joike og komponere joik. Det bør skapes naturlige joikearenaer for barn og unge, og det bør bli utdannet flere joikelærere til grunnskoler og barnehager. Dette kan gjøres ved å styrke opplæring i joik på barnehager og grunnskoler. Videre på høyskoler og universiteter.

Fremtidige lærere i samiske kommuner må ha med joik som del av lærerstudiet. Dette gjelder joikens historie, opplæring i komponering av joik og fremførelse av joik. Joik bør fortsette å være implementert i alle lærerstudier på Samisk Høyskole, men det kan også være et tiltak å etablere joik som valgfag på lærerstudiene.

Joik bør bli et tilbud i kulturskolene i de forskjellige samiske kommunene, der barn og unge kan få fast joikeopplæring.

Det bør også være et mål om å få joik inn i Den kulturelle skolesekken, *den nasjonale satsingen som skal bidra til at alle elever i Norge får møte profesjonell kunst og kultur av alle slag.*

For at barn og unge skal få opplæring i joik er det behov for å utarbeide læremidler om joik. Sametinget bør igangsette arbeid med å utarbeide læremidler til dette formålet, og forlagene bør bli oppfordret til dette.

Tiltak	Samarbeidspartner/ansvarlig enhet
Joik som del av samiske lærerstudier	Sámi allaskuvla
Joik i barnehager og grunnskoler	Samiske kommuner, andre samarbeidspartnere
Joiketilbud på kulturskolen	Samiske kommuner, Nasjonalt senter for kunst og kultur i opplæringen i Bodø, andre samarbeidspartnere
Joik i Den kulturelle skolesekken	Den kulturelle skolesekken/Kulturdepartementet/Kulturtanken, identifisere andre samarbeidspartnere
Utarbeide læremidler	Sametinget, samiske forlag
Joik i videregående skoler	Videregående skoler tilknyttet samiske kommuner, Samiske videregående skoler
Joik som selvstendig studie på høyere utdanning	Nord Universitet, UiT, Sámi allaskuvla

Rettighets- og eierforhold

Det er behov for å avklare rettigheter til tradisjonell joik. Rettigheter til vederlagsordning slik at det er mulighet for eiere av joik etter tradisjonell praksis å få vederlag. Dette gjelder også arbeid med plagieringsspørsmål.

Det bør igangsettes et prosjekt for å avklare disse forholdene.

Tiltak	Samarbeidspartner/ansvarlig enhet
Avklare rettighets- og eierforhold	Musikk og joikemiljø TONO og Gramo

Synliggjøring av joik

Det er behov for å få til en større medieeksponering og synliggjøring av tradisjonell joik både til det samiske samfunnet og det nasjonale og internasjonale samfunnet. De samiske mediene bør ta større ansvar for å synliggjøre joik. Festivaler og arrangementer bør også bli oppfordret til å implementere tradisjonell joik i deres arrangementer.

For å kunne tilrettelegge joik for de unge lytterne vil det være behov for å utrede hvilke holdninger barn og unge har til tradisjonell joik, og klargjøre hvilke ønsker det foreligger. De

Tradisjonell joik bør også synliggjøres på sosiale medier.

Tiltak	Samarbeidspartner
Etablere et bredere tilbud på joik over flere plattformer	NRK Sapmi, andre medier
Utrede hvilke holdninger og ønsker barn og unge har til tradisjonell joik	Ekstern utreder
Oppfordre festivaler og offentlige arrangementer til å invitere tradisjonelle joikere for å opptre, arrangere joiekurs, workshops	Festivaler som støttes av Sametingets virkemiddelapparat, med flere
Synliggjøre joik på sosiale medier	Joikeorganisasjonene Handlingsplan for sosial plattform for det nye institusjonelle hjemmet

Revitalisere joik

Det er behov for å revitalisere joik, spesielt i områder hvor joik er i ferd med å forsvinne. Revitaliseringsarbeid kan være en del av flere forskjellige tiltak.

For å revitalisere joik i områder hvor det er særdeles lite joikemiljø, er det spesielt behov for å lære barn og unge til å joike. Dette kan gjøres ved å fokusere på tilbud gjennom kulturskoler, barnehager og grunnskoler. Det vil også være gunstig å etablere grenseoverskridende samarbeid, med for eksempel joikere og miljøer på svensk side.

Tiltak	Samarbeidspartner
Etablere joiketilbud på kulturskoler i samiske kommuner i Sør-samiske og lulesamiske områder, samt kystsamiske samfunn	Kulturskolene i samiske kommuner, Giron sami teater, DKS, Kultur- og språksentre
Joikebad i barnehager og skoler i Sør-samiske og lulesamiske områder	Joikeforeningene
Grenseoverskridende samarbeid om joik med aktører fra f.eks. Sverige	Giron sami teater, Ájtte museum, Universiteter/høyskoler i Sverige, festivaler,

Rekruttering

Det er behov for å etablere nye arenaer for rekruttering av joik. Et fysisk lokale kan bidra til å skape en naturlig arena for joik, der det er aktivitet som vil bidra til å rekruttere nye joikere.

Joikekvalder for barn og unge er også et tiltak for å øke rekruttering, og for å få flere barn og unge til å joike.

Tiltak	Samarbeidspartner/ansvarlig enhet
Etablere en arena for joik	I.h.f. joik
Joikekvalder for barn og unge	Joikeforeninger
Arrangere kurs og workshops for barn og unge	Joikeforeninger, språksentre, festivaler

Økonomisk bistand / Støtteordninger

Det er behov for at tradisjonell joik blir tildelt søkerbaserte øremerkede midler. Dette krever politisk satsing og vilje. Derfor vil et tiltak være å få politikere til å avsette budsjettmidler til tradisjonell joik.

Tiltak	Samarbeidspartner/ansvarlig enhet
Identifisere og få utviklet støtteordninger	Nordisk Råd, EU-midler,
Fremme politisk satsing	Sametinget

Verne og bevare tradisjonell joik

Det er behov for å beskytte den tradisjonelle joiken. Det er en økende interesse fra storsamfunnet for joik, og dette fører til at det også blir behov for å definere hva joik er, hvilke regler og normer det er rundt dette og hvordan det skal brukes.

Å etablere et prosjekt som har til mål om å utarbeide etiske retningslinjer vil være viktig for dette arbeidet.

Tiltak	Samarbeidspartner/ansvarlig enhet
Utarbeide etiske retningslinjer	Joik- og musikkmiljø
Undersøke juridisk vern	TONO, Gramo, joik- og musikkmiljø
Politisk initiativ for bevaring av joik – utarbeide en redegjørelse med politiske mål for joik i fremtiden	Sametinget, andre politiske organisasjoner

5. Drøfting av organisasjonsform

Som del av arbeidet med å utrede valg av organisasjonsform, avla referansegruppa et besøk på Norsk senter for folkemusikk og dans i Trondheim. Besøket ga nyttige innspill til prosjektet både når det gjelder praktisk arbeid og organisering.

5.1 Refleksjoner fra studietur på Norsk senter for folkemusikk og dans

Norsk Senter for folkemusikk og dans (Sff) er en selvstendig virksomhet som er organisert som en stiftelse med et fysisk senter i Trondheim, der de har 20 ansatte med 10 fast ansatte.

Stiftelsen har tre organ: et styre, representantskapsmøte og Rådet for folkemusikk og dans. Senter for folkemusikk og dans er utøvende og administrerende organ for stiftelsen, og yter faglige og administrative tjenester til Rådet og Representantskapsmøtet. Rådet jobber med støtteordninger, utredninger og politisk arbeid.

Senter for folkemusikk og dans er en av fem akkrediterte NGO (ikke-statlig organisasjoner) i Norge som er rådgivere på immateriell kulturarv.

Sff skal etter vedtektene sine «dokumentere og granske norsk folkemusikk og folkedans og formidle kunnskapen fra arbeidet» og «skal arbeide for å øke kunnskapen om forståelsen for norsk folkemusikk og folkedans, for bedre utøving og for å øke deltakelse og interesse». Sff jobber med oppgaver som arkivtjenester, danseformidling, forskning, dansevitenskap, boksamling og forskjellige prosjekter.

Sff er finansiert gjennom årlig driftstilskudd fra Kulturdepartementet, som for 2016 var på kr 10 013 000. I tillegg til dette gjennomføres prosjekter med prosjektmidler fra f.eks. UNESCO, kommuner og fylkeskommuner.

5.2 Drøfting av organisasjonsform

Formålet med det institusjonelle hjemmet for joik kan være at det skal bevare, verne og utvikle tradisjonell joik. Det skal også være en ikke-kommersiell organisasjon.

Her drøftes fordeler og ulemper med å etablere senteret som et fysisk senter eller virtuelt senter, videre fordeler og ulemper ved sentralisert kontra desentralisert struktur og til slutt drøftes om senteret skal etableres som en selvstendig virksomhet eller underlagt eksisterende organisasjon.

i. Fysisk senter vs. Virtuelt senter

Referansegruppa ble utfordret på å definere fordeler og ulemper med et fysisk senter kontra et virtuelt senter. Ved å velge å etablere i.h.f. joik i et fysisk bygg, vil besøkende ha et fysisk lokale å oppsøke med ansatte, åpningstider og muligheter for utstillinger, samlingsarena m.v. Et virtuelt senter vil også ha ansatte, men senteret vil ikke kobles mot en fysisk lokasjon med besøksadresse. Et virtuelt senter vil spre informasjon og være tilstede f.eks. på sosiale

plattformer gjennom web-sider, facebook, snapchat, instagram ol.l. Senterets ansatte kan også synliggjøres på arrangementer, møter, konferanser eller som innleide ressurspersoner på skoler, barnehager osv.

Fysisk senter vs. Virtuelt senter

+		-		+		-	
Besøksadresse		Kostbart		Allmenn tilgjengelighet		Manglende samlingsarena	
Samlingsarena/møteplass		Bindende ressurser		Pan-samisk			
Kompetansesenter				Kompetansespredning			
Joikearena for barn				Oppsøkende virksomhet			
Aktivitetsskapende							
Oppsøkende virksomhet							

Ønsket om et fysisk senter er sterkt. Et fysisk senter skaper en joikearena for barn og unge og vil kunne bli en arena/samlingsplass der en naturlig rekrutterer flere barn og unge til å joike. Denne fordelene sammen med andre fordeler blir sett på som svært viktig, og derfor blir ønsket om et fysisk senter høyere enn et virtuelt senter. Ulempen er at et fysisk senter vil medføre større kostnader i form av husleie og andre driftskostnader.

ii. Sentralisert vs. Desentralisert struktur

En sentralisert struktur vil si å samlokalisere ressursene i i.h.f. joik på et avgrenset geografisk sted. De ansatte sitter samlet og kompetansen bygges opp og samles rundt den valgte lokaliseringen. En sentralisert struktur er ikke avgjørende for valget om i.h.f. joik skal etableres i et fysisk senter eller ikke. En sentralisert struktur kan kombineres med et virtuelt senter, noe som innebærer at de ansatte sitter samlet, men i.h.f. joik har fortsatt ikke en besøksadresse. En desentralisert struktur kjennetegnes ved at de ansatte i i.h.f. joik er spredt geografisk og har sine arbeidsplasser på ulike geografiske steder. Hvis desentralisert struktur kombineres med et fysisk senter, kan det bli krevende ressursmessig i forhold til åpningstider og krav til fysisk tilstedeværelse på senteret.

Sentralisert vs. desentralisert struktur

+	-	+	-
Sterke fagmiljø	Vanskelig å nå ut til alle joikeområder	Mulighet til å nå og styrke alle joikeområder	Fragmentert fagmiljø
Billigere organisering	Kan oppstå utfordringer med oppslutning/representasjon	Økt tilstedeværelse/synlighet	Dyrere organisering
Forenkler kommunikasjon			

En desentralisert struktur vil være viktig for at senteret/institusjonelle hjemmet skal favne hele det samiske området i Norge, derfor vil det optimale være en desentralisert struktur. Ulempen er at dette er kostbart.

iii. Selvstendig virksomhet vs. Underlagt eksisterende organisasjon

En selvstendig virksomhet vil etableres som en enhet med eget organisasjonsnummer i Brønnøysundregisteret. Det stilles krav til selvstendige virksomheter om blant annet strukturer og ledelse. Hvis i.h.f. joik etableres som en selvstendig virksomhet, vil den i større grad ha handlefrihet til å bestemme rammer og betingelser for innhold og drift selv. Styringsretten vil stå sterkere, og beslutninger kan tas i organisasjonens egne organer. Samtidig må en selvstendig virksomhet skaffe tilveie tilstrekkelig driftsgrunnlag i form av blant annet finansiering. En virksomhet som er underlagt en annen organisasjon, vil bli en del av den eksisterende organisasjonen, eksempelvis som en egen avdeling eller enhet. Hvis i.h.f. joik velger å organisere seg under en eksisterende virksomhet, må senteret tilpasse seg den eksisterende organisasjonens kultur og rammer med de fordeler og ulemper det medfører. I dette arbeidet er viktig å gjøre grundige undersøkelser på forhånd slik at i.h.f. joik underlegges en virksomhet som vil kunne få en positiv rolle for senteret utvikling

Selvstendig virksomhet vs. underlagt eksisterende organisasjon

+	-	+	-
Selvbestemmende	Økonomisk sårbar pga. ekstern finansiering	Kostnadsbesparende	Mindre selvbestemmelse
Uavhengig	Ressurskrevende	Etablerte strukturer	Fare for å miste økonomiske ressurser til eksisterende organisasjon
	Tidskrevende ved etablering		
		Forutsigbarhet	
		Etableres raskere	
		Mulighet for å dra veksler av	

1. Underlagt eksisterende organisasjon/virksomhet

Det er noen klare fordeler med å etablere senter underlagt eksisterende organisasjon. Det er viktig å få senteret etablert og i drift raskt. Derfor utelukkes ikke dette alternativet umiddelbart.

Forslag til organisasjoner/virksomheter senteret kan være underlagt er:

- Samisk høyskole
- UiT
- Sámi dáiddarráđđi
- Juoigiid searvi
- Juoigalasat

Hvilken organisasjon senteret skal være underlagt er et vanskelig spørsmål og krever utredning. Kravet til den overordnende virksomheten er at den er selvstendig og har sikker finansiering.

Alternativt at disse organisasjonene går sammen og etablerer en selvstendig organisasjon for joik, og der initiativtakerne selv også bidrar aktivt med forpliktende tiltak innenfor hvert sitt fagfelt, i arbeidet med å revitalisere joik.

2. Selvstendig virksomhet

Her drøftes aktuelle selskapsformer: stiftelsesform, aksjeselskap og samvirkeforetak.

Stiftelse

Stiftelse blir regulert i Stiftelsesloven, lov av juni 2001. I Stiftelseslovens § 2 blir et Stiftelse definert som: *en formuesverdi som ved testament, gave eller annen rettslig disposisjon*

selvstendig er stilt til rådighet for et bestemt formål av ideell, humanitær, kulturell, sosial, utdanningsmessig, økonomisk eller annen art. En rettsdannelse som oppfyller vilkårene i første punktum, er en stiftelse etter denne loven, uavhengig av om den er betegnet som legat, institusjon, fond eller annet.

I en stiftelse har ikke oppretteren råderetten over formuen til stiftelsen og dets formål. En stiftelse kan være en alminnelig eller næringsdrivende. Stiftelse skal ved opprettelse ha en grunnkapital på kr 100 000. For næringsdrivende stiftelser skal grunnkapital være minimum 200 000.

Stiftelser skal ha et styre. Styret representerer stiftelsen utad og har ansvaret for at stiftelsen og det som vedkommer den blir forvaltet tilfredsstillende

AKSJESELSKAP

Aksjeselskap blir regulert i Aksjeloven, lov av juni 1997. Aksjeselskap (AS) defineres i lovens § 1-1 2.ledd: *Med aksjeselskap forstås ethvert selskap hvor ikke noen av deltakerne har personlig ansvar for selskapets forpliktelser, udelt eller for deler som til sammen utgjør selskapets samlede forpliktelser, hvis ikke noe annet er fastsatt i lov.*

Et aksjeselskap må ha minimum 30 000 kr i aksjekapital ved etablering. Fordelene med aksjeselskap er at de ansatte har rettigheter og at det er investorvennlig.

Om man vil ha rettigheter som arbeidstaker når du eier et selskap, og samtidig vil ha muligheten til å bygge opp kapital i selskapet er dette en hensiktsmessig organisasjonsform.

SAMVIRKEFORETAK

Samvirkeforetak (SA) er regulert i samvirkeloven, lov av juni 2007. Som definerer samvirkeforetak som, § 1 2. ledd: *Med samvirkeforetak er meint ei samanslutning som har til hovudformål å fremje dei økonomiske ineressene deltaking i verksemda som avvtakarar, leverandørar eller på annan liknande måte, og der*

- 1. avkastinga, bortsett frå ei normal forrenting av inskoten kapital, anten blir ståande i verksemda eller fordelt mellom medlemmane på grunnlag av deira andel i omsetninga med samanslutninga, og*
- 2. ikkje nokon av medlemmane har personleg ansvar for skyldnadene til samanslutninga, udelt eller for delar som til saman utgjør dei samla skyldnadene.*

Samvirkeforetak er gunstig hvis foretaket skal drives sammen av flere. Samvirkeforetak gir lav risiko og det er ingen krav til aksjekapital. Målet med denne selskapsformen er brukernytte, overskudd fordeles mellom brukerne med bakgrunn i omsetning gjennom foretaket. Det kan også bestemmes at overskudd ikke skal fordeles til medlemmene.

5.3 Konklusjon – anbefaling

Ut i fra en studietur på Norsk Senter for folkemusikk og dans samt drøftelsen om organisasjonsmodell trekkes det følgende konklusjon:

i. Fysisk senter med desentralisert struktur

Det er et sterkt ønske om å etablere et fysisk senter med desentralisert struktur. Dette er en kostbar løsning, som vil være mulig å få til på et lengre perspektiv. For at behovene skal kunne dekkes blir det anbefalt å ha et mål en fysisk senter med desentralisert struktur.

ii. Selvstendig virksomhet

Med bakgrunn i at det kan være utfordrende å forenes om hvilken organisasjon senteret skal være underlagt, vil det mest hensiktsmessige være å etablere det som en *selvstendig virksomhet* med eget organisasjonsnummer. Her følger noen momenter som anses viktig i denne sammenheng:

- Det er mange fagmiljøer som hver på sitt område har virksomhet og ansvarsfelt som berører joik. Når senteret etableres som et eget foretak så står det friere til å ha samarbeid med flere fagmiljøer, enn om det etableres som en avdeling under en annen virksomhet.
- Disse fagmiljøene vil også kunne være stiftere av det nye foretaket, noe vi ser som svært ønskelig, se mer om det under punkt iii og iv.
- Når det etableres som eget foretak, blir virksomheten en selvstendig juridisk enhet med eget organisasjonsnummer. Det gir også større frihet til å være selvstendig søker og initiativtaker til viktige vitaliseringstiltak for joik. Også det anses som et viktig hensyn.
- Målet om et fysisk senter med desentralisert struktur er lettere å oppnå gjennom en selvstendig virksomhet som er en selvstendig søker.

iii. Samvirkeforetak

I utgangspunktet er det ikke avgjørende om man velger aksjeselskap eller et samvirkeforetak. Det anbefales likevel en modell med Samvirkeforetak uten krav til innskuddskapital ut fra følgende:

- Dette bør være et ikke kommersielt selskap, og som dermed også er fritatt for skatteplikt. Det oppnås uavhengig av selskapsform, det er ordlyden i vedtektene som her er avgjørende.
- Det bør være lav terskel for å kunne delta som medlem, og eventuelt også trekke seg som medlem. Her har modellen med samvirkeforetak lavest terskel
- Medlemmene bør oppleve at de er likeverdige. I et samvirkeforetak uten kapitalinnskudd har vært medlem en stemme og er i så måte likeverdige.
- Et aksjeselskap krever minimum kr. 30 000 i aksjekapital, det er mer formelt mht. registrering av aksjonærer, innbetaling av aksjekapital, og innløsning av aksjer hvis noen ønsker å trekke seg ut, og fastsetting av aksjeverdi i denne forbindelse. Hvis alle skal være likeverdige i generalforsamling (eiermøte mv.), må alle ha likt antall aksjer, alternativt må det lages en modell med A og B aksjer som også er kompliserende.

Ut fra disse betraktningene anbefales Samvirkeforetak framfor AS. Også nasjonalt har det vært en trend å benytte formen med samvirkeforetak i nasjonale kompetansekllynger. Ref. Innovasjon Norges nasjonale nettverksprogram - Arena. Ellers er vil driften av virksomheten være like enten det er et AS eller et samvirkeforetak.

iv. Nettverksorganisasjon

Betraktninger om eierskap og virksomhetsmodell

- Vi ser det som ønskelig at flere fagmiljøer går sammen og oppretter det nye selskapet for joik, slik at det blir et bredt fagmiljø som besitter faglige ressurser på flere kompetansefelt (dokumentasjon, formidling, opplæring, musikkutgivelse, fremføring, arrangement, kulturformidling, forskning, høyere utdanning etc). Det bør gjerne være en blanding av offentlige institusjoner, frivillige interesseforeninger og eventuelle private virksomheter.
- Alle trenger ikke delta på alt, men på denne måten vil en kunne få mobilisert flere institusjoner/virksomheter med nødvendig kapasitet og kompetanse innenfor ulike fagfelt til å delta i ulike typer vitaliseringstiltak for joik.

På denne måten blir det nye senteret en «nettverksorganisasjon» som kan mobilisere til innsats innenfor flere fagområder, både i egen regi og i samarbeid med eierne og andre potensielle samarbeidsparter

- Videre blir eierne tettere involvert gjennom deltakelse i senterets styre og ulike prosjektgrupper.

Finansiering av senter

Finansiering

Finansieringsform	Hvem	Størrelse
Grunnbevilgning	Sametinget Statsbudsjett Kulturdepartement Fylkeskommuner Kommuner	
Prosjektstøtte	UNESCO EU midler Nordisk ministerråd	
Egen inntekt	Management, vederlagsordning, kurs- /foredragsvirksomhet	Begrenset

På grunn av at det blir ansett som viktig å bevare den tradisjonelle joiken som den immaterielle kulturarven den er, ønsker man at senteret kommer under finansiering av Statsbudsjettet. Sametinget er en naturlig finansierer, men det optimale senteret er kostbar og derfor krever dette at det blir avsatt årlig driftskapital fra Sametingets budsjett for å sikre oppstart av senterets virksomhet.

6. Oppsummering

For at det institusjonelle hjemmet skal kunne fylle behovene som den tradisjonelle joiken står ovenfor i dag er det mest optimale at senteret for joik har til mål om å bli etablert som et fysisk senter med en desentralisert struktur. Et fysisk senter med en desentralisert struktur vil være med å rekruttere nye joikere, revitalisere joiken i områder der joik ikke blir brukt, være aktivitetsskapende gjennom at det fungerer som en samlingsarena, og som også kan bidra til å synliggjøre joiken i de samiske områdene.

Med bakgrunn i at det kan være utfordrende å forenes om hvilken organisasjon senteret skal være underlagt, vil det mest hensiktsmessige være å etablere det som en selvstendig virksomhet. Å etablere en selvstendig virksomhet gir mulighet for å bli finansiert over statsbudsjettet.

For at målet om finansiering skal bli oppfylt må det institusjonelle hjemmet være etablert og ha et grunnleggende innhold. Dermed anbefales det at i.h.f joik etableres som en «nettverksorganisasjon» mellom flere partnere med ansvars- og interessefelt i tradisjonell joik. Partnerne forplikter seg til hverandre med konkrete tiltak de enten gjennomfører alene i egen regi eller som del av et samarbeid med andre fagmiljøer i regi av senteret for joik.

Organisasjonen etableres som et samvirkeforetak, som gir lav risiko og skal gi størst nytte til brukere. Nettverksorganisasjonen kan etableres som del av videre arbeid med etableringen.

7. Oppsummering høringsinnspill

Sametinget la ut rapporten på offentlig høring med høringsfrist 9. april 2018. Det er kommet inn 5 høringssvar. Kopi av høringssvarene er vedlagt rapporten, jfr. *Kap. 9 Vedlegg*. Her oppsummeres og vurderes høringssvarene.

i. **BeskánLuossaRock ja Beskenjár'gilisearvi**

BeskanLuossaRock viser til at de også er en viktig arena for joik, ref. kap. 3.

Vår vurdering: Dette er blitt rettet på i teksten.

ii. **Ellen J. Sara Eira – Samisk Musikkfestival styreleder**

Ellen J. Sara Eira ber om at Samisk Musikkfestival blir skrevet med store bokstaver for å belyse at det er en organisasjon.

Vår vurdering: Dette er blitt rettet på i teksten.

iii. Juoigiid searvi

Oppsummeringsvis anbefaler Juoigiid searvi at:

1. Det etableres aksjeselskap istedenfor samvirkeforetak, foreninger og virksomheter kan da ha eierandeler.
2. Organisasjonen ikke bør bli stiftet av privatpersoner, men foreninger og virksomheter.
3. Videre at Joikesenteret bør etableres med lokalkontorer over hele landet og for å komme fort i gang anbefaler de at det etableres samarbeid med aktuelle virksomheter, og etablere lokalkontor under Sami Daiddarráddi og i Kautokeino under Sami Arkiiva, videre med språksentre i sør-samiske og lulesamiske områder.
4. De representerer hele Sápmi, og at de da kan arrangere rekrutteringsaktiviteter bredt over hele Sápmi, ikke bare i Kautokeino og Karasjok.

Vår vurdering:

1. Å etablere et AS kan føre til at enkelte får større posisjon i selskapet dersom de har mer ressurser enn andre ved fordeling av aksjer. Etter vår vurdering foreligger det ikke tungtveiende grunner for å velge AS istedenfor Samvirkeforetak som organisasjonsform, samvirkeforetak vil være bedre egnet da det blant annet gir lavere terskel for medlemmer til å melde seg inn og ut. Videre har alle lik stemmerett, og ellers er det samme styringsform som aksjeselskaper.
2. Det er presisert i handlingsplan at aktuelle stiftere er foreninger og virksomheter. Privatpersoner skal ikke delta som stiftere av virksomheten.
3. Rapporten deler anbefalingen om en desentralisert struktur. Vurderingen om hvilke aktører senteret skal samarbeide med, må redegjøres for i det videre arbeid.
4. Det anbefales at det blir arrangert rekrutteringsaktiviteter i områder over hele Sapmi.

iv. Kautokeino kommune

Kautokeino kommune sier i deres hørings svar til rapport at «*Guovdageaidnu — Kautokeino er det eneste stedet i Sápmi der joik er en levende tradisjon hos majoriteten av befolkningen og i daglig bruk*» videre at et institusjonelt hjem for joik bør «*... plasseres til et sted der det ikke bare er håp om å ta vare på joik som noe historisk, men der nye joiker blir laget hver eneste dag og der det ennå er et levende miljø for joik, både i dagligliv og i organisert form*». Kautokeino kommune gir videre signaler om at de ønsker at Sametinget sammen med kommunen og initiativtakerne til Luovvi luohteguovddaš ser på en felles løsning rundt etablering av et eget senter for joik.

Vår vurdering: I denne rapporten blir ikke lokalisering av senteret utredet. Det er lagt opp til at denne vurderingen blir gjort i det videre arbeidet av interimsstyret til det nye selskapet.

v. Troms fylkeskommune

Troms Fylkeskommune signaliserer et ønske om å tydeliggjøre jobben som gjøres for joik gjennom Troms fylkeskommune og Landsdelsmusikerordningen i Nord-Norge.

Vår vurdering: Dette er blitt rettet på i teksten, ref. kap. 3

Det er ikke kommet innsigelser på konklusjonens:

- pkt. 1: fysisk senter med desentralisert struktur
- pkt. 2: selvstendig virksomhet
- pkt. 4: nettverksorganisasjon

8. Handlingsplan 2018-2019:

- Forprosjektet som er et initiativ fra Sametinget, avsluttes
- Sametinget etablerer prosjektgruppe/interimstyre til å videreføre arbeidet. Deltagerne i prosjektgruppa rekrutteres fra foreninger og virksomheter som er potensielle stiftere av foretaket
- Sametinget i samråd med prosjektgruppen, utlyser prosjektstilling som starter arbeidet med etablering av I.h.f. joik. Prosjektdeltakerne inngår en partnerskapsavtale der ansvarsområder blir definert
- Medlemmene utarbeider vedtekter for selskapet og handlingsplan for arbeidet
- I.h.f. joik etableres som et samvirkeforetak
- Det videre arbeidet etter etableringen forankres i handlingsplan mellom medlemmene og andre inviterte kompetansepartnere
- Nettverksorganisasjonen driftes som en non profitt organisasjon

9. Vedlegg

Vedlegg 1: Referat fra Seminar Trondheim 14.-15.02.2018

Vedlegg 2: Fullstendig oversikt over høringsinnspill

Vedlegg 2 - Samlet oversikt over høringsuttalelsene fra Sametingets høringsrunde

1. Juoigiid searvi, datert 09.04.2018

Juoigiid Searvi mielas lei beare oaneháš gulaskuddan áigi áššis, go searvi livčče dáhtton nannoseabbot digáštallat ja gulahallat juoigiiguin cealkámuša oktavuodas.

Juoigiid Searvi lea duhtavaš go bargu álggahit luohteguovddáš ásaheami lea jođus ja searvvis leat stuorra vuordámušat bargui, ja áinnas searvat dan viidásit bargui veahkkin.

Organiseren berre leat nu ahte leat searvvit ja ásaahasat mat oamastit luohteguovddáša, ja geat leat vuodđudeaddjit. Go leat searvvit ja ásaahasat geat oamastit de lea maddái nannoseabbo ásaahasat vuodđudeapmi, go dalle lea searvvi ovddasteaddji gii doaimmá luohteguovddáš organisašuvnnas. Ii berre privatiserejuvvot nu ahte leat priváhta olbmot geat leat oamasteaddjiin.

Juoigiid Searvi oaivvilda ahte lea buoret ásaahasat oasusfidnodaga dan sadjái go samvirkeforetak dahje stiftelse. Searvvit ja ásaahasat sáhttet oasusoamasteaddjit. Jáhkkit ahte ii šatta divrrasin mánggaid servviide oastit ossosiid, go dat ii gártta nu ollu juohke searvá/ásahussii, go oasuskápitala gáibáduš ii leat go 30.000 ru.

Luohteguovddáš berre leat ásaahasat man dábálaš olbmot ja earát geavahit ja dovdet ahte dat lea sidjiide ávkin. Organiseren berre leat nu ahte dat lea geasuheaddjin báikegotte-/guovlluolbmuid, nu ahte dábálaš olbmot galget sáhttit guovlladit báikkálaš kántuvrras ja guldalit luđiid mat leat doppe. Omd. lea lunddolaš ahte Kárášjot luodit leat čohkkejuvvon Kárášjot báikkálaš kántuvrii, ja Guovdageainnu luodit fas doppe guovllu kántuvrii, nu ahte lea álki olbmuid fitnat galledeamin ja aktiivvalaččat geavahit kántuvrra mii fas dagaha ahte luohiti šaddá nannoseabbo dábálaš árgabeaivvi dilis, go nu ii leat otne dilli go luohiti ii baljo gullo otnáš ruovttuin ja birrasiin.

Nu evttohage Juoigiid Searvi ahte Luohteguovddáš ásaahasat sierra organisašuvdnan mas leat báikkálaš kántuvrrat luohteguovddáš namas miehtá riikka. Vai johtileappot boahit johtui luohteguovddáš ásaahasat de lea jierpmálaš oazžut ovttasbarggu daid ásaahasatguin maidguin livčče heivvolaš bargat ovttas ja de sáhtašii Sámi Dáiddárráđi vuogádaga oktavuodas ásaahasat vaikkoba báikkálaš kántuvrra luohteguovddášii gosa čohkket guovllugullelaš luđiid. Guovdageainnus sáhtašii bargat ovttas vaikko Sámi Arkiivvain. Nu sáhtašii maddái bargat ovttas makká giellaguovddášiiiguin muhtin guovlluin, omd. lullisámis ja julevsámis ja eará guovlluin, ahte sin vuogádaga bokte doaimmahit luohteguovddáš barggaid. Dalle jurddašat ahte báikkálaš luodit leat čohkkejuvvon ja vurkejuvvon dohko, de sáhttet olbmot iežaset guovllu luđiide oahpásmuvvat lagas guovllus. Jáhkkit dat šaddá hálbbit bargat ovttas eará ásaahasatguin vaikko luohteguovddáš leage sierra ásaahasat, mas lea aldis stivra.

Raporttas namuhuvvo ahte juoigiid searvvit dollet rekrutteren doaimmaid Kárášjogas ja Guovdageainnus. Juoigiid Searvi lea miehtá sámi searvi mii láigida doaimmaid viidát sámis ja maddái oasálastá riikkaviidosaš ásaahasat ja servviid doaimmain ja gaskariikkalaččat.

2. Ellen J. Sara Eira – SMF stivrajođiheadđji, datert 04.04.2018

Hei!

Mus lea okta mearkkašupmi: s 10 – dárogiel veršuvnnas: Samisk Musikkfestival berre čállojuvvot stuora ovdabustávaiguin nu go ásahusa namma lea, vai oidno čielgasit ahte lea sáhka dan ásahusa birra, ii ge visot sámi musihkkafestiválaid birra mat gávdnojit. Sámegiel veršuvnnas, s 9, berre maid divvojuvvot dat seamma. Muđui lea buorre čálus.

3. BeskánLuossaRock ja Beskenjár`gilisearvi, datert 09.04.2018

BeskánLuossaRock háliida deattuhit ahte maiddái min festivála lea šaddán dehálaš arenan juigiide ja luhtái. Beskenjár`ggas leat bohtan mángga čeahpes juoigit. Danin min njuolggadusain deattuhuvvo justte fal dan ahte árbevirolaš juoigan galggá hui guovddážiis festiválas leahket. Mii bovdet e.e. maid juohke jagi SGP-vuoitti min lávdái juoigat.

Beskenjár`gilisearvi, mii oamasta BeskánLuossaRocka, lea digástallan vuoigatvuođa ja eaiggátvuođa gažaldagaidd mat rapportas namuhuvvot. Min mielas lea buorre jus dál čovdojuvvo, sámi riekteáddejumi mielde, ahte son guhte luođi lea ožžon sutnje maid gullet rievttit. Seammás mii gal dange áddet ahte sihke komponistat ja artistat háliidit dinet. Diesa lea dehálaš návccaid bidjat ja čovdosa gávdnat.

4. Troms fylkeskommune, datert 09.04.2018

Vi takker for tilsendt rapport vedrørende etablering av institusjonelt hjem for vuelie/luohti/vuolle/joik.

Gitt rapportens innhold og fremstilling virker det for oss som om dette er et arbeidsdokument og ikke en fullstendig rapport. Om så er tilfelle ser vi frem til at en fullstendig rapport vil bli sendt på høring på et senere tidspunkt, samt at alle aktuelle høringsinstanser mottar denne, inkludert fylkeskommuner og kommuner.

Vi registrerer videre fra tilsendt rapport at den jobben som gjøres for joik gjennom Troms fylkeskommune og Landsdelsmusikerordningen i Nord-Norge ikke er omtalt noen sted. Dette bør selvfølgelig være en del av rapporten under kapittelet som omhandler Status.

Er det slik at dette ikke er et arbeidsdokument ber vi om tilbakemelding på dette slik at vi kan gi et mer utfyllende svar til rapporten på vegne av Troms Fylkeskommune

5. Kautokeino kommune, datert 09.04.2018

Guovdageainnu suohkan — Kautokeino kommune viser til rapporten "Etableringen av institusjonelt hjem for vuelie/luohti/vuolle/joik" utarbeidet av Noodt & Reiding for Sametinget 20.03.18, som Sametinget har lagt ut på høring med høringsfrist 09.04.18.

Kautokeino kommune er opptatt av ivaretagelse av samisk språk, kultur og samfunnsliv og har gjennom kommunens samfunnsplan satt seg som mål om å være "Veiviseren i Sápmi". Dette innebærer at kommunen, som én av ytterst få i landet, skal ta alle aspekter ved det samiske på alvor bla. gjennom å innlemme disse i formelle arenaer kommunen beskjeftiger seg med.

Guovdageaidnu — Kautokeino er det eneste stedet i Sápmi der joik er en levende tradisjon hos majoriteten av befolkningen og i daglig bruk. Like fullt ser kommunen at mange samiske kulturuttrykk er under press. Dette forplikter kommunen til å engasjere seg politisk, og der kommunen har menneskelige og økonomiske ressurser, også selv bidra aktivt for å ivareta vårt språk og vår kultur for nåværende og fremtidige generasjoner. I tillegg til de mange lovpålagte kulturarrangementer der det samiske er sentral i alle tilbud, har Guovdageainnu suohkan — Kautokeino kommune også en aktiv rolle opp mot et mylder av samiske kulturarrangementer året rundt. Politisk har kommunen nylig, i møte med Kulturdepartementet/Kunnskapsdepartementet/UNESCO, diskutert innføring av joik i UNESCOs verdensarvliste.

Om et institusjonelt hjem for joik ikke bare skal være en symbolhandling må dette plasseres til et sted der det ikke bare er håp om å ta vare på joik som noe historisk, men der nye joiker blir laget hver eneste dag og der det ennå er et levende miljø for joik, både i dagligliv og i organisert form. En institusjonalisering av joik på dette som fundament vil også danne et riktig utgangspunkt for formidling av både tradisjonell og nyskapende joik og være et viktig bidrag for bla. Sámi Grand Prix i å løfte frem joik på et formelt nivå.

Mye av den moderne samiske musikken er så influert av vestlig musikk at den har mer slektskap med sang enn med joik, selv om den i mange sammenhenger kalles for joik. Et kunnskapsbasert hjem for joik vil kunne virke veiledende for den etterhvert raske utviklingen også innenfor samisk musikk. For å nyttiggjøre seg av denne kunnskapen er det viktig at formelle institusjoner har nærhet til de levende miljøene, også for å gi miljøene naturlige kontaktflater til institusjonen. Mye av den tradisjonelle joiken blir til ved reinflokken, på fjellet, på båten ifbm. utmarksaktiviteter— ikke på innspillskonferanser og seminarer.

Kautokeino er i den heldige posisjon at vi har både hverdagslige joikere og profesjonelle joikere, som i tillegg har organisert seg gjennom minst to separate foreninger — "Juoigalasat" og "Juogiid searvi".

Førstnevnte har vært sentral i de nøyte planlagte initiativene som er gjort rundt etableringen av et eget joikesenter i Kautokeino, Luovvi Luohteguovddáš, som etterhvert utgjorde startskuddet til Sametingets engasjement rundt pågående utredning der Sametinget har tatt initiativet fra Kautokeino til å også vurdere etablering av senteret til andre områder.

Et levende sivilsamfunn, der forkjærlighet for joik får ildsjeler og foreninger på selvstendig grunnlag til å ta fatt på institusjonalisering av joik, finnes det desverre ytterst få av i verden. Erfaringer fra institusjonsbygging i det samiske samfunnet har også vist oss at lokal forankring, tilhørighet og en følelse av eierskap er avgjørende for vellykket oppbygging av stabile institusjoner. Derfor bør slike initiativ som den "Juoigalasat" og "Luovvi Luohteguovddaš" har tatt berømmes, verdsettes og få solid støtte til å kunne lykkes med sine inaktiv — i allfall fra samenes folkevalgte parlament Sametinget.

Vedrørende konklusjonen på s. 21 — 22 i rapporten fra Noodt & Reidring vises det til at den beste organiseringen for en slik institusjon vil være en selvstendig virksomhet, en juridisk enhet med eget organisasjonsnummer, som gir frihet og handlingsrom til å jobbe med joik på kreative måter. Guovdageainnu suohkan - Kautokeino kommune har 06.04.18 hatt et dialogmøte med Luovvi Luohteguovddáš / Juoigalasat ang. etablering av et selskap der kommunen deltar for å sikre at formalitetene kommer på plass for videre prosjektgjennomføring rundt innsamling,

bevaring og formidling av joik og for videre planlegging av et eget senter for joik. Dette henger sammen med det som innledningsvis nevnes om kommunens ansvarsfølelse rundt ivaretagelsen av samisk språk, kultur og samfunnsliv.

Det ville vært meget gledelig dersom Sametinget og kommunen sammen med initiativtakerne kunne sett på en felles løsning rundt en slik selskapsetablering. Guovdageainnu suohkan — Kautokeino kommune har forøvrig flere vellykkede eksempler å vise til der Sametinget og kommunen har samarbeidet godt sammen.